

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Dnr: S2020/06592

Remissvar SOU 2020:47

Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag

Famna – Riksorganisationen för idéburen välfärd och Forum – idéburna organisationer med social inriktning är glada att kunna lämna detta gemensamma remissvar, då våra verksamheter har flera gemensamma nämndare och medlemmar.

Famna - Riksorganisationen för idéburen välfärd har för närvarande 100 medlemmar från Skåne i söder till Västerbotten i norr. Några av våra största medlemmar är Ersta diakoni, Stockholms Sjukhem, Bräcke diakoni, Stockholms Stadsmission, Stiftelsen Stora Sköndal, Röda Korset och Rädda Barnen. Därutöver har vi många andra välrenommerade medlemmar som länge erbjudit medborgare och medmänniskor sociala tjänster, kvalificerad vård och individuell omsorg utan vinstsyfte.

Forum - idéburna organisationer med social inriktning samlar nära 40 medlemsorganisationer som i sin tur består av flera tusen lokala föreningar. Forum arbetar för civilsamhällets möjligheter att verka och ofta med frågeställningar som rör demokrati, välfärd och organisering. Bland Forums medlemmar finns kvinno- och tjejourer, Sveriges Stadsmissioner, Röda Korset, Rädda Barnen m.fl.

Idéburna organisationer har ofta vuxit fram när människor har sett brister och behov som det offentliga eller de privata företagen inte kunnat eller velat möta. Innovation och nytänkande är starka drivkrafter bakom idéburen verksamhet. Invånarna har hög tillit till civilsamhället, som också spelar en viktig roll i samarbetet med socialtjänsten.

Sammanfattande kommentarer

Vi välkomnar utredningen och dess förslag som helhet. Att enhetliggöra begreppen så att lagstiftningen blir logisk och tydligare är grundläggande vid en uppdatering som denna. Vi tycker också att det är bra att de särskilda bestämmelser för enskilda grupper som existerar idag huvudsakligen kommer att finnas kvar, men struktureras på ett sätt som tydliggör helhetssyn. Vi välkomnar även betoningen på det förebyggande arbetet och tillstyrker att detta är centralt för att åtgärda de brister som finns i dagens socialtjänst. Vi välkomnar också utredningens förslag om tydligare jämställdhetsfokus och ett stärkt barnrättsperspektiv. Vi anser därtill att det är positivt att utredningen ger förslag på nytt socialtjänstdataregister, i synnerhet om socialtjänstens verksamheter ska bygga på kunskap och beprövad erfarenhet.

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

Vi ställer oss samtidigt frågande till genomförbarheten och förutsättningarna för kommuner och utförare att svara upp mot målsättningarna. Detta då själva utredningsdirektiven begränsar förslagen som inte får vara ambitionshöjande eller kostnadsdrivande. Vi ställer oss frågande till om förändringarna kan ske utan, åtminstone över en period, ökade kostnader. Att förändra arbetsätt och lägga till nya mål kräver sannolikt ökade resurser för att kunna förverkligas. Utredningen har inte beaktat detta. Vår bedömning är att det inte är realistiskt att genomföra förändringar som leder till en bättre och mer hållbar socialtjänst utan extra kostnader och utan ambitionshöjande insatser. Risken är att dessa förändringar istället medför en försämring av förmågan hos socialtjänst och kommun att prioritera mellan förebyggande insatser och insatser av mer akut karaktär. Ytterst skulle detta slå mot utsatta människor i behov av stöd, samtidigt som det skulle innebära en allvarlig risk för ansvarsförskjutning i samhällskontraktet. Redan idag vet vi att civilsamhällets organisationer, de idéburna välfärdsaktörerna, tar ett mycket stort ansvar för samhällets mest utsatta. Om kommunernas resurser ska klara fler uppgifter utan att det samtidigt följer med en, åtminstone initial, kostnadspuckel är risken stor att civilsamhället tvingas täcka upp för det offentliga tillkortakommanden. Det är också värt att poängtera att civilsamhället – den idéburna sektorns aktörer - inte har några externa ägare som kräver avkastning på sitt insatta kapital. All vinst återinvesteras i verksamheterna. De finansiella resurserna är ett medel, inte ett mål, för att förverkliga den grundläggande idén.

Vi välkomnar att socialtjänstlagen anpassas för att ha karaktären av en ramlag igen men vill också poängtera att det finns en utmaning med detta då det ger mer frihet till kommunerna att avgöra vilka insatser som ska erbjudas. Det råder redan stora kommunala skillnader och det finns en uppenbar risk att dessa skillnader förstärks.

Avslutningsvis noterar vi att en förstärkt samverkan med den idéburna sektorn saknas som övergripande perspektiv i utredningen och dess förslag. För att socialtjänsten ska kunna bli mer hållbar, effektiv och högkvalitativ är samverkan med de idéburna välfärdsaktörerna i civilsamhället en nödvändig pusselbit för att uppnå detta. I det ingår att lyfta och understryka fungerande modeller för samverkan, till exempel idéburet offentligt partnerskap (IOP). Det gäller inte minst för att motverka en utveckling där exempelvis skyddade boenden upphandlas av vinstdrivande privata företag framför partnerskap med lokala erfarna kvinnojoursverksamheter med mångårig kunskap om skyddad boendeverksamhet.

Nedan följer de ställningstaganden till förslagen vi väljer att yttra oss om.

Våra ställningstaganden

4.1.1 Behov av förändring

Utredningens förslag: En ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande lagen.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget att ersätta nuvarande socialtjänstlag med en ny i syfte att underlätta tillämpningen och göra lagen lättare att förstå. Vi tillstyrker, med viss reservation, också utredningens förslag på ny struktur och är generellt positiva till att socialtjänstlagen ska återgå till en mer tydlig karaktär av ramlag.

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

Vi understryker samtidigt vikten av att detta inte får innebära att individens möjligheter att få sina rättigheter uppfylla minskar. Även om det i grunden är positivt att utredningen föreslår att lagen ska återfå mer av karaktären som ramlag så är det centralt att detta inte riskerar tillkämpade individ- och grupp-specifika rättigheter eller göra det svårare för den enskilda individen. Men av utredningen tolkar vi det som att ingen grupp alltså drabbas utav försämringar, utan endast att några grupper tvärtom upphöjs och gäller under samma bestämmelser som andra grupper. Vi vill också poängtera utmaningarna som kan uppstå då kommunerna får mer frihet att avgöra vilka insatser som sätts in, vilket kan leda till fler och större skillnader mellan kommuner och därmed bristande likvärdighet beroende på var i landet du bor.

7.2.3 Socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor

Utredningens förslag: Socialtjänsten ska främja människornas jämlika och jämställda levnadsvillkor.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget men vill understryka att en förutsättning för att nå de övergripande målen är att ett jämställdhetsperspektiv integreras i verksamheten så att inte jämställdhet blir ett separat spår. Betänkandet är ett illustrativt exempel på detta då flera kapitel saknar ett jämställdhetsperspektiv. Om målet att främja jämställda livsvillkor ska bli verklighet behöver det tydligt framgå i hela betänkandet att socialtjänstens verksamhet riktar sig till olika socioekonomiska grupper och könstillhörigheter.

7.3.4 Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv

Utredningens förslag: Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget. Att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv anser vi är en av förutsättningarna för att skapa en välfungerande och ändamålsenlig socialtjänst. I förslaget bör betonas att tidiga och förebyggande insatser inte bara "kan" bidra till att behov av mer ingripande vård- och omsorgsinsatser skjuts fram, eller i bästa fall aldrig uppstår, utan att det är ett faktum att det är så. Samma dignitet bör tillfalla formuleringen att de tidiga och förebyggande insatserna *har* en avgörande betydelse och inte bara att de *kan ha* det. Förslaget bör konkretiseras med formulering av vilka åtgärder socialtjänsten ska ha för att tillämpning av det förebyggande perspektivet kan omsättas i utförandet.

Utgångspunkten har varit att utredningen inte får lägga förslag som är kostnadsdrivande eller ambitionshöjande. I utredningens förslag att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv konstateras det att ju längre tid det tar innan effektiva insatser och åtgärder sätts in, desto mer fördjupas problemen, något som i sin tur ökar lidande och förstärker en negativ kostnadsutveckling. Därför anser vi att tyngden på det förebyggande perspektivet bör förstärkas och konkretiseras för att undvika den negativa kostnadsutvecklingen. Precis som utredningen lyfter fram kan sociala investeringar i ett tidigt skede vara samhällsekonomiskt mer lönsamma; genom att investera i tidiga, förebyggande insatser minskar behovet av större mer ingripande insatser i ett senare skede.

Vi vill dock med kraft betona att en omställning till ett fördjupat förebyggande fokus inte innebär att behovet av insatser av mer akut karaktär försvinner. Ett ökat fokus på förebyggande insatser får

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

därmed inte ske på bekostnad av andra insatser. Detta riskerar i så fall att slå mot utsatta människor i behov av stöd samtidigt som det skulle innebära en allvarlig risk för ansvarsförskjutning i samhällskontraktet. Redan idag vet vi att civilsamhällets organisationer tar ett mycket stort ansvar för samhällets mest utsatta. Om kommunernas resurser ska klara fler uppgifter utan att det samtidigt följer med en, åtminstone initial, kostnadspuckel är risken stor att idéburna aktörer tvingas täcka upp för det offentliga.

Vi delar utredningens åsikt att en fungerande samverkan kan bidra till mer effektiva insatser och till att insatser kommer till stånd tidigare. Vidare beskrivs att socialtjänstens arbete behöver utvecklas både inom och utom samverkan. För enskilda individer som genomgår en rehabiliterande process är det avgörande att samverkan sker mellan olika insatser inom socialtjänsten och att det inte uppstår glapp eller otydlighet när en insats övergår till en annan. Brist på samverkan kan förstärka upplevelsen av uppgivenhet och/eller svek från samhällets sida och kan bli direkt kontraproduktivt för rehabiliteringsprocessen. Socialtjänsten behöver därför ha ett tydligt ansvar för att samverkan ska ske enligt socialtjänstlagen.

Vi saknar därför ett resonemang om civilsamhällets omistliga roll i denna samverkan. Ideella och idéburna organisationer spelar redan en stor roll men skulle kunna bidra än mer till att lösa enskilda människors problem. Också det förebyggande arbetet bör genomsyras av att det även ska gälla samverkan med andra aktörer. Vi vill poängtera att hälsofrämjande insatser, samverkan mellan socialtjänst, andra kommunala verksamheter och idéburna organisationer ger positiv effekt. Vi vill därför lyfta vikten av ett delaktighets- och egenmaktsperspektiv, att man sätter målgruppen och brukarna i fokus och garanterar att det förebyggande arbetet utgår från deras perspektiv och identifierade behov. Vi tycker inte att utredningen är tydlig med detta.

7.4.3 Socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig

Utredningens förslag: Socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget men det är också här viktigt att lyfta civilsamhällets roll i kontakten med målgruppen, ur ett legitimitets- och förtroendeperspektiv. Enligt utredningens bedömning behövs en bestämmelse som ger tillgänglighetsbegreppet en generell betydelse för socialtjänstens verksamhet. Tillgänglighetsbegreppet behöver då vara klart och tydligt definierat för att en sådan inriktning ska kunna omsättas i praktiken. En tydlig definition och konkreta förslag saknas av hur förslaget kommer se ut i praktiken. Det krävs även ett förtydligande om hur det ska gå till då förslaget inte får vara kostnadsdrivande. Förslaget innebär bättre kvalitet, service och ett enklare sätt att nå socialtjänsten. Vi ställer oss frågande till hur det ska gå till om inte det också innebär prioritering av vissa verksamheter över andra för att tillämpa förslaget.

8.3.3 Målgruppsindelning bör tonas ned

Utredningens bedömning: Socialtjänstlagens nuvarande bestämmelser för olika målgrupper riskerar att leda till en alltmer detaljerad lagstiftning och gå ut över jämlikheten i socialtjänstens arbete. Genom att tona ned målgruppsindelningen i lagen tydliggörs vikten av helhetssyn och inriktningen på personers individuella behov och förutsättningar i stället för deras grupptillhörighet.

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

Våra synpunkter: Vi tillstyrker bedömningen med reservation för att det inte får gå ut över möjligheten att tillvarata sedan tidigare tillkämpade rättigheter knutna till olika målgrupper.

10.2.3 Kommun ska planera sina insatser och särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser

Utredningens förslag: Kommunen ska planera sina insatser för enskilda. Kommunen ska då särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser. I planeringen ska kommunen, vid behov, samverka med regionen samt andra samhällsorgan och organisationer.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget och betonar vikten att inkludera civilsamhällets organisationer i planeringen.

11.2.1 Rutiner mot missförhållanden

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 3 a § socialtjänstlagen omformuleras till att ange att socialnämnden ansvarar för att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet. Bestämmelsens nuvarande begränsning till verksamhet rörande barn och unga tas således bort.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget med reservation för att det är viktigt att ändringen inte innebär att barnrättsperspektivet får minskat utrymme i det faktiska utfallet.

12.3.3 Krav på uppföljning införs

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 3 § tredje stycket socialtjänstlagen om att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras kompletteras med ett uttryckligt krav på uppföljning.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget med reservation för att kommuner och andra aktörer måste ges hållbara förutsättningar för uppföljning. Detta får inte innebära ökade administrativa bördor utan att kommuner och utförare ges rätt förutsättningar.

13.2.5 Det införs krav på ett respektfullt bemötande

Utredningens förslag: Enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget med reservation för att en grundförutsättning för ett bra bemötande också kräver rätt resurser och verktyg.

Utredningens förslag om att införa krav på respektfullt bemötande lägger tyngd på flera områden, så som jämställdhets-, jämlikhets-, barnrätts- och kvalitetsaspekterna. Det innebär också att en kontinuerlig kompetensutveckling måste införas för att kunna bemöta människor på ett respektfullt sätt och ta hänsyn till deras förutsättningar samt behov.

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

I syfte att markera betydelsen av ett respektfullt bemötande och kopplingen mellan bemötande och god kvalitet, föreslår utredningen att det ska införas en ny bestämmelse om att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov. Som ett led i en sådan bestämmelse behöver socialtjänsten utveckla utvärderingsmetoderna för att avgöra huruvida socialtjänsten efterlever att individen känner sig bemött på ett respektfullt sätt. En definition av skillnaden mellan möte och bemötande kan också tydliggöras i betänkandet.

Utredningen betonar att frågor om bemanning, tidsanvändning och arbetsmiljö har betydelse för personalens möjligheter att bemöta den enskilde på ett respektfullt sätt. Vi ställer oss återigen frågande till hur detta kan tillämpas med kravet på att det inte får vara kostnadsdrivande.

15.10.4 En ny lag om socialtjänstdataregister

Utredningens förslag: Det införs en ny lag om socialtjänstdataregister.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget. Vi anser att detta i grunden är positivt, i synnerhet eftersom socialtjänstens verksamheter ska byggas på kunskap och beprövad erfarenhet. Det är dock viktigt att detta inte leder till alltför kostsamma administrativa bördor för idéburna aktörer eller för den delen otillbörliga inskränkningar i individens integritet.

15.10.8 Uppgiftsskyldighet

Utredningens förslag: Socialstyrelsen ska för framställning av statistik få hämta personuppgifter till register genom samkörning. Den som bedriver verksamhet inom socialtjänsten eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska lämna uppgifter till socialtjänstdataregister för framställning av statistik. Som sökbegrepp i ett socialtjänstdataregister ska få användas uppgifter om den registrerades personnummer eller samordningsnummer, kön, folkbokföringsort, födelseort, insats, mål, måluppfyllelse och aktiviteter, orsak eller behov, anmälan, ansökan eller information på annat sätt, resultat av insats, vårdnadshavare inom familje- och individomsorg, och närstående inom missbruks- och beroendevård.

Endast den som är personuppgiftsansvarig ska få ha elektronisk åtkomst till uppgifter i ett socialtjänstdataregister.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget men med reservation för att detta också är en resursfråga och att det inte får innebära oskäliga kostnader i termer av tid och resurser för administration.

15.10.11 Ändringar i bilagan till förordningen om den officiella statistiken

Utredningens förslag: Bilagan till förordningen om den officiella statistiken ska kompletteras med området missbruks- och beroendevård. Vidare ska anges att Socialstyrelsen får registrera uppgifter om lagöverträdelse, inom områdena individ- och familjeomsorg samt missbruks- och beroendevård. Känsliga personuppgifter ska, utan avgränsning till vissa insatser få behandlas för framställning av statistik inom de områden som anges i bilagan.

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget, med reservation för att det är viktigt att personens integritet värnas.

16.4.2 Ett mer ändamålsenligt begrepp än skälig levnadsnivå

Utredningens förslag: Begreppet ”skäliga levnadsförhållanden” ska ersätta ”skälig levnadsnivå” i den bestämmelse som reglerar rätten till bistånd för livsföringen.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget om att ”levnadsförhållanden” ska ersätta ”levnadsnivå” i den bestämmelse som reglerar rätten till bistånd för livsföringen. Vi delar också utredningens resonemang om att den enskilde ska tillförsäkras **goda** levnadsförhållanden och anser att det är den lydelsen som bör antas. Vi menar att det är fel av utredningen att inte föreslå den ändringen. Utredningen borde åtminstone vara tydlig med att en särskild utredning kring förändringen av begreppet bör ske i anslutning till denna utredning.

Vi anser att om man ska kunna uppnå förslagen om ett genomsyrande förebyggande perspektiv och ett förstärkt barnrättsperspektiv bör formuleringen i lagtexten lyda: bistånd för livsföringen ska tillförsäkra den enskilde goda levnadsförhållanden. Genom att garantera goda levnadsförhållanden, särskilt för barn och unga, kan vi motverka sociala problem och social oro i ett långsiktigt perspektiv. Att garantera goda levnadsförhållanden bör ses som en social investering som kommer att innebära en samhällsekonomisk besparing i ett längre perspektiv och minskat humanitärt lidande, och det bör en Hållbar socialtjänst eftersträva. I ett långsiktigt perspektiv kommer detta inte vara kostnadsdrivande och därför inte strida mot direktivet som utredningen hävdar.

17.3.2 Ny bestämmelse om insatser utan behovsprövning

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse som anger att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget med reservation för att en regelrätt riskbedömning blir direkt avgörande, i synnerhet avseende förutsättningarna för alla kommuner att tillhandahålla likvärd och hållbar socialtjänst för alla, samt med reservation för kvinnojourer.

Utredningen anger att det inom flera verksamheter är viktigt att socialtjänsten når den enskilde just när han eller hon är motiverad att ta emot hjälp. Ett system som underlättar delaktighet och självbestämmande kan öka förutsättningarna för bra resultat, konstaterar utredningen. Detta anser vi vara en korrekt analys och det är viktigt att utredningen ser att många kommuner vid sidan av myndighetsutövningen även vill kunna erbjuda insatser på ett mer lättillgängligt sätt än idag. Drivkraften att huvudsakligen skapa en effektivare organisation med ökad tillgänglighet och självbestämmande samt att kunna fokusera mer på förebyggande och stödjande arbete är god. Enskilda ska kunna få vissa insatser utan att först bli föremål för utredning och bedömning.

Utredningen föreslår att ge en befogenhet till socialnämnderna som innebär att de kan besluta att en eller flera insatser ska tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning. Detta anser vi är positivt. Det kan ex. vara bra för många av våra medlemsorganisationers målgrupper. Den långa vägen till insatsbeslut kan påverka motivationen att söka hjälp så i teorin är ökad tillgänglighet här

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

bra. Avsaknad av byråkratiska processer och snabb hantering har både ett förebyggande och ekonomiskt mervärde. Vi ser därtill möjliga goda effekter vad gäller tillgänglighet, förebyggande arbete och samverkan med civilsamhället.

Vi vill dock tydligt poängtera de risker som medföljer lagförslaget. Förslaget innebär emellertid att landets kommuner ges stora friheter att tolka lagtexten och att det blir upp till varje kommun att sätta lägsta-nivån för vad som ska erbjudas. Risker är att kommunens ekonomiska förutsättningar påverkar vad som erbjuds till målgruppen och att det blir olika bedömningar beroende på var i landet du bor. Detta kan påverka samhällets mest utsatta som redan idag är lågprioriterade. Det finns en uppenbar risk att detta bidrar till en stor ojämlikhet mellan kommuner.

En annan farhåga är den ökade risken för felbehandling och att insatserna som erbjuds inte är rätt insats utifrån personens behov. Utredningen beskriver att insatserna ska vara allmänt inriktade och generellt anpassade vilket kan innebära avkall av behov som kräver mer individanpassning. Viktiga frågor blir därtill, hur ska man följa upp dessa insatser, samt hur vet personen att hen får rätt insats i rätt tid? Vi önskar därtill förtydliga risken med att insatser utan behovsprövning kan öka tillgängligheten för mer välfungerande individer, på bekostnad av de mest utsatta.

Hantering av vem som har möjlighet att få insats utan behovsbedömning kan komma att resultera i att olikheter och orättvisor förstärks, samt leda till ett massivt administrativt merarbete. Hanterande av vistelsebegreppet behöver vara oerhört tydligt för att det inte ska uppstå en skevhet mellan kommuner och för att det inte ska uppstå en rättsosäkerhet. Frågan kvarstår även om vilka konsekvenserna blir då ett beslut utan behovsbedömning inte kan överklagas.

För att förslaget om insatser utan behovsprövning ska få önskad effekt och vara hållbart ser vi funktionen socialt ansvarig samordnare (SAS) som en nödvändig roll att införa för att säkerställa kvalitet och rättsäkerhet.

Förslaget ifrågasätts också från kvinnojourshåll som önskar att inte tillstyrka detta. Våldsutsatta kvinnor behöver rättsäkerhet och trygghet för att komma ut ur våldet, en likriktad insats var de än befinner sig i landet. När kvinnor får ett placeringsbeslut att få komma till en kvinnojour blir kvinnojourerna utförare av socialtjänst och lyder därför under samma regler som socialtjänst. Det ger de våldsutsatta kvinnorna en trygghet i sin process att komma bort från våldet. Majoriteten av de boende på kvinnojourerna är idag barn. Enligt utredningen kommer det vara anmälningsplikt om en kvinna kommer med sina barn till ett skyddat boende, vilket i praktiken skulle göra att majoriteten av våldsutsatta kvinnor måste ha kontakt med socialtjänst oavsett. Från kvinnojourshåll vill man istället se att socialtjänsten jobbar för att sänka tröskeln så att våldsutsatta kvinnor och barn känner sig trygga och välkomna att söka sig dit istället.

Vidare ser vi risker med att insatser utan föregående behovsprövning inte ska kunna överklagas då detta leder till en rättsosäker situation för utsatta kvinnor, flickor och barn.

17.5.1 Krav på dokumentation

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 5 § socialtjänstlagen omformuleras till att ange att handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av insatser ska

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

dokumenteras. Det införs en ny bestämmelse som anger att skyldigheten att dokumentera inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid genomförande av rådgivning.

Det införs en ny bestämmelse som anger att socialnämnden, om det finns särskilda skäl, får bestämma att uppgifter om enskildas personliga förhållanden inte ska dokumenteras vid genomförande av en insats utan föregående individuell behovsprövning.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget med reservation för kvinnojourer. Att våldsutsatta kvinnor och barn kan vara undantag i dokumentationskravet kan ses, från kvinnojourshåll, som ett stort steg tillbaka för våldsutsatta kvinnor. Detta skulle äventyra deras rättsprocess, även en eventuell vårdnadsprocess, vilket skulle kunna leda till en potentiell säkerhetsrisk. Dokumentation visar även på hur länge våldet har pågått. Utöver denna grupp är det inga andra brottsoffer som får brott begångna mot sig undantagna dokumentationskravet.

19.2.3 Bestämmelsen om barnets bästa anpassas till barnkonventionens lydelse

Utredningens förslag: Bestämmelsen om barnets bästa i nuvarande 1 kap. 2 § första stycket socialtjänstlagen omformuleras till att ange att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Det införs även en kompletterande bestämmelse som anger att vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter.

Våra synpunkter: Vi tillstyrker förslaget. Det är mycket angeläget att barn i utsatta situationer får en stärkt position i kontakten med socialtjänsten. Vi är positiva till det förstärkta barnrättsperspektiv som utredningen föreslår och de presenterade förslagen inom ramen för detta. Vi betonar vikten av att alla barn inkluderas och omfattas av det starka barnrättsperspektivet, även papperslösa barn.

19.9.2 Frågan om barnombud bör utredas vidare

Utredningens bedömning: Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud.

Våra kommentarer: Vi tillstyrker bedömningen men hade hoppats att frågan hade kunnat utredas inom ramen för denna utredning. Vidare anser vi att om socialtjänsten ska klara av att leva upp till det stärkta barnrättsperspektivet och kunna tillgodose barnets bästa för alla barn, ser vi att en lokal barnombudsman kan vara en förutsättning.

22.3.2 Behov av översyn

Utredningens förslag: Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att göra en samlad översyn av ansvarsfördelningen mellan kommuner och regioner i fråga om missbruks- och beroendevården och behovet av eventuella förändringar i lagstiftningen på detta område.

Våra synpunkter: Vi instämmer med förslaget. Vi förordar ett sammanhållet huvudmannansvar eftersom detta skulle gynna vårdtagare och bidra till en mer jämlik missbruks- och beroendevård.

Datum
29 januari 2021

Beteckning
SOU 2020:47
Dnr S2020/06592

På Famnas vägnar

För Forum

Ulrika Stuart Hamilton
Generalsekreterare

Patrik Schröder
Ordförande